

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΠΑΤΡΩΝ
UNIVERSITY OF PATRAS

ΑΝΟΙΚΤΑ ακαδημαϊκά
μαθήματα ΠΠ

ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΟΓΡΑΦΙΑ: ΗΡΟΔΟΤΟΣ

Διάλεξη 4

Ο Αρισταγόρας στη Σπάρτη (Ε 49-51)· Η Μεταπολίτευση των Αθηνών:
από τους Πεισιστρατίδες στους Αλκμεωνίδες (μέρος α') (Ε 55-58)

Νικόλαος Γ. Χαραλαμπόπουλος
Τμήμα Φιλολογίας

Σκοποί ενότητας

Βασικός σκοπός του πρώτου μέρους της τέταρτης διάλεξης είναι η κατανόηση, μέσω της εκ του σύνεγγυς ανάγνωσης του ηροδότειου κειμένου, της προσπάθειας του Αρισταγόρα να πείσει τους Σπαρτιάτες να λάβουν μέρος στην ιωνική επανάσταση. Στο δεύτερο μέρος της διάλεξης επιδιώκεται η κατανόηση των γεγονότων που οδήγησαν στην περίοδο της μεταπολίτευσης των Αθηνών από τους Πεισιστρατίδες στους Αλκμεωνίδες (μέρος α').

Περιεχόμενα ενότητας

Ηροδότου *Ιστορίαι*:

- Ο Αρισταγόρας στη Σπάρτη (Ε 49-51).
- Η Μεταπολίτευση των Αθηνών: από τους Πεισιστρατίδες στους Αλκμεωνίδες (μέρος α') (Ε 55-58).

Περιγραφή ενότητας

Στο πρώτο μέρος της τέταρτης διάλεξης παρουσιάζεται η άφιξη του Αρισταγόρα στη Σπάρτη και η προσπάθειά του να πείσει τους Σπαρτιάτες να λάβουν μέρος στην ιωνική επανάσταση. Στο δεύτερο μέρος της διάλεξης εξετάζεται η περίοδος της μεταπολίτευσης των Αθηνών από τους Πεισιστρατίδες στους Αλκμεωνίδες (μέρος α').

Ερμηνευτικά σχόλια

- Ο Αρισταγόρας στην Σπάρτη παίζει το χαρτί του Πανελληνισμού: οι σκλαβωμένοι Έλληνες της Ιωνίας διψούν για λευτεριά και στρέφονται στην ηγήτιδα πόλη της μητέρας-πατρίδας.
- Η τεχνολογία στην υπηρεσία της εξωτερικής πολιτικής: ο χάρτης της Μικρασίας εγγυάται «επιστημονικά» την επιτυχή έκβαση του πολέμου

Ερμηνευτικά σχόλια

Εθνολογικές «σκιές» στην καρδιά των Αθηνών: Οι Τυραννοκτόνοι, τα ιερότερα πρόσωπα της νέου καθεστώτος της δημοκρατίας ανήκουν σε γένος με καταγωγή από την Φοινίκη και όχι την Ερέτρια: Η «γκριζα» ελληνικότητα και η έξωθεν προέλευση των Γεφυραίων υπονομεύει το δημοκρατικό ιδεολόγημα περί αυτοχθονίας των Αθηναίων.

Ερμηνευτικά σχόλια

Η εισαγωγή του αλφαβήτου στην Ελλάδα (τα φοινικία γράμματα) και οι μεταρρυθμίσεις των Ιώνων (της ηπειρωτικής Ελλάδος).

Ηροδότου Ιστορίαι (αρχαίο κείμενο)

Ο Αρισταγόρας στη Σπάρτη (Ε 49-51)

Η Μεταπολίτευση των Αθηνών: από τους Πεισιπρατίδες στους
Αλκμεωνίδες (μέρος α') (Ε 55-58)

Ο Αρισταγόρας στη Σπάρτη (E 49.1)

(49.1) ἀπικνέεται δὲ ὦν ὁ Αῤισταγόρης ὁ Μιλήτου τύραννος ἐς τὴν Σπάρτην Κλεομένεος ἔχοντος τὴν ἀρχήν· τῷ δὴ ἐς λόγους ἦιε, ὡς Λακεδαιμόνιοι λέγουσι, ἔχων χάλκεον πίνακα ἐν τῷ γῆς ἀπάσης περιόδος ἐνετέτμητο καὶ θάλασσά τε πᾶσα καὶ ποταμοὶ πάντες.

Ο Αρισταγόρας στη Σπάρτη (E 49.2)

(49.2) ἀπικνεόμενος δὲ ἐς λόγους ὁ Ἀρισταγόρας ἔλεγε πρὸς αὐτὸν τάδε. “Κλεόμενες, σπουδὴν μὲν τὴν ἐμὴν μὴ θωμάσης τῆς ἐνθαῦτα ἀπίξιος· τὰ γὰρ κατήκοντα ἐστὶ τοιαῦτα· Ἰώνων παῖδας δούλους εἶναι ἀντ’ ἐλευθέρων ὄνειδος καὶ ἄλγος μέγιστον μὲν αὐτοῖσι ἡμῖν, ἔτι δὲ τῶν λοιπῶν ὑμῖν, ὅσω προέστατε τῆς Ἑλλάδος.

Ο Αρισταγόρας στη Σπάρτη (Ε 49.3)

(49.3) νῦν ὦν πρὸς θεῶν τῶν Ἑλληνίων ῥύσασθε Ἴωνας ἐκ δουλοσύνης ἄνδρας ὁμαίμονας. εὐπετέως δὲ ὑμῖν ταῦτα οἶά τε χωρέειν ἐστί· οὔτε γὰρ οἱ βάρβαροι ἄλκιμοι εἰσὶ, ὑμεῖς τε τὰ ἐς τὸν πόλεμον ἐς τὰ μέγιστα ἀνήκετε ἀρετῆς πέρι, ἢ τε μάχη αὐτῶν ἐστὶ τοιήδε, τόξα καὶ αἰχμὴ βραχέα· ἀναξυρίδας δὲ ἔχοντες ἔρχονται ἐς τὰς μάχας καὶ κυρβασίας ἐπὶ τῆσι κεφαλῆσι.

Ο Αρισταγόρας στη Σπάρτη (Ε 49.4)

(49.4) οὕτω εὐπετέες χειρωθῆναι εἰσί. ἔστι δὲ καὶ ἀγαθὰ τοῖσι τὴν ἤπειρον ἐκείνην νεμομένοισι ὅσα οὐδὲ τοῖσι συνάπασιν ἄλλοις, ἀπὸ χρυσοῦ ἀρξαμένοις, ἄργυρος καὶ χαλκὸς καὶ ἐσθῆς ποικίλη καὶ ὑποζύγια τε καὶ ἀνδράποδα· τὰ θυμῶν βουλόμενοι αὐτοὶ ἂν ἔχοιτε.

Ο Αρισταγόρας στη Σπάρτη (Ε 49.5)

(49.5) κατοίκηνται δὲ ἀλλήλων ἐχόμενοι ὡς ἐγὼ φράσω, Ἴωνων μὲν τῶνδε οἶδε Λυδοί, οἰκέοντές τε χώραν ἀγαθὴν καὶ πολυαργυρώτατοι ἐόντες,,. δεικνὺς δὲ ἔλεγε ταῦτα ἐς τῆς γῆς τὴν περίοδον, τὴν ἐφέρετο ἐν τῷ πίνακι ἐντετμημένην. Λυδῶν δὲ ἔφη λέγων ὁ Αἰρισταγόρης οἶδε ἔχονται Φρύγες οἱ πρὸς τὴν ἡῶ, πολυπροβατώτατοί τε ἐόντες πάντων τῶν ἐγὼ οἶδα καὶ πολυκαρπότατοι.

Ο Αρισταγόρας στη Σπάρτη (Ε 49.6)

(49.6) Φρυγῶν δὲ ἔχονται Καππαδόκαι, τοὺς ἡμεῖς Συρίους καλέομεν. τούτοισι δὲ πρόσουροι Κίλικες, κατήκοντες ἐπὶ θάλασσαν τήνδε, ἐν τῇ ἦδε Κύπρος νῆσος κέεται· οἱ πεντακόσια τάλαντα βασιλεί τὸν ἐπέτειον φόρον ἐπιτελεῦσι. Κιλικῶν δὲ τῶνδε ἔχονται Ἀρμένιοι οἶδε, καὶ οὗτοι ἔόντες πολυπρόβατοι, Ἀρμενίων δὲ Ματιηνοὶ χώραν τήνδε ἔχοντες.

Ο Αρισταγόρας στη Σπάρτη (Ε 49.7)

(49.7) ἔχεται δὲ τούτων γῆ ἤδε Κισσίη, ἐν τῇ δὴ παρὰ ποταμὸν τόνδε Χοάσπην κείμενα ἐστὶ τὰ Σοῦσα ταῦτα, ἐνθα βασιλεύς τε μέγας δίαιταν ποιέεται, καὶ τῶν χρημάτων οἱ θησαυροὶ ἐνθαῦτα εἰσί· ἐλόντες δὲ ταύτην τὴν πόλιν θαρσέοντες ἤδη τῷ Διὶ πλούτου πέρι ἐρίζετε.

Ο Αρισταγόρας στη Σπάρτη (Ε 49.8)

(49.8) ἀλλὰ περὶ μὲν χώρας ἄρα οὐ πολλῆς οὐδὲ οὕτω χρηστῆς καὶ οὖρων
σμικρῶν χρεόν ἐστι ὑμέας μάχας ἀναβάλλεσθαι πρὸς τε Μεσσηνίους
ἔοντας ἰσοπαλέας καὶ Ἀρκάδας τε καὶ Ἀργείους, τοῖσι οὔτε χρυσοῦ
ἐχόμενον ἐστι οὐδὲν οὔτε ἀργύρου, τῶν πέρι καὶ τινα ἐνάγει προθυμίη
μαχόμενον ἀποθνήσκειν· παρέχον δὲ τῆς Ἀσίας πάσης ἄρχειν εὐπετέως,
ἄλλο τι αἰρήσεσθε;

Ο Αρισταγόρας στη Σπάρτη (Ε 49.9)

(49.9) Αρισταγόρης μὲν ταῦτα ἔλεξε, Κλεομένης δὲ ἀμείβετο τοῖσιδε. «ὦ ξεῖνε Μιλήσιε, ἀναβάλλομαί τοι ἐς τρίτην ἡμέρην ὑποκρινέεσθαι».

Ο Αρισταγόρας στη Σπάρτη (E 50.1)

(50.1) τότε μὲν ἔς τοσοῦτον ἤλασαν· ἐπεῖτε δὲ ἡ κυρὴ ἡμέρη
ἐγένετο τῆς ὑποκρίσιος καὶ ἦλθον ἔς τὸ συγκείμενον, εἶρετο ὁ
Κλεομένης τὸν Ἀρισταγόρην ὀκοσέων ἡμερέων ἀπὸ θαλάσσης
τῆς Ἰώνων ὁδὸς εἶη παρὰ βασιλέα.

Ο Αρισταγόρας στη Σπάρτη (Ε 50.2-3)

(50.2) ὁ δὲ Ἀρισταγόρης τᾶλλα ἐὼν σοφὸς καὶ διαβάλλων ἐκεῖνον εὖ ἐν τούτῳ ἐσφάλη· χρόνον γὰρ μιν μὴ λέγειν τὸ ἐόν, βουλόμενόν γε Σπαρτιήτας ἐξαγαγεῖν ἐς τὴν Ἀσίην, λέγει δ' ὧν τριῶν μηνῶν φάσ εἶναι τὴν ἄνοδον. ὁ δὲ ὑπαρπάσας τὸν ἐπίλοιπον λόγον τὸν ὁ Ἀρισταγόρης ὤρμητο λέγειν περὶ τῆς ὁδοῦ, εἶπε (50.3) «ὦ ξεῖνε Μιλήσιε, ἀπαλλάσσεο ἐκ Σπάρτης πρὸ δύντος ἡλίου· οὐδένα γὰρ λόγον εὐεπέα λέγεις Λακεδαιμονίοισι, ἐθέλων σφέας ἀπὸ θαλάσσης τριῶν μηνῶν ὁδὸν ἀγαγεῖν».

Ο Αρισταγόρας στη Σπάρτη (E 51.1)

(51.1) ὁ μὲν Κλεομένης ταῦτα εἶπας ἦιε ἐς τὰ οἰκία, ὁ δὲ
Αρισταγόρης λαβὼν ἰκετηρίην ἦιε ἐς τοῦ Κλεομένεος, ἐσελθὼν
δὲ ἔσω ἅτε ἰκετεύων ἐπακοῦσαι ἐκέλευε τὸν Κλεομένεα
ἀποπέμψαντα τὸ παιδίον· προσεστήκεε γὰρ δὴ τῷ Κλεομένει ἡ
θυγάτηρ, τῇ οὖνομα ἦν Γοργώ· τοῦτο δέ οἱ καὶ μόνον τέκνον
ἐτύγχανε ἐὼν ἐτέων ὀκτῶ ἢ ἐννέα ἡλικίην. Κλεομένης δὲ λέγειν
μιν ἐκέλευε τὰ βούλεται μηδὲ ἐπισχεῖν τοῦ παιδίου εἴνεκα.

Ο Αρισταγόρας στη Σπάρτη (Ε 51.2-3)

(51.2) ἐνθαῦτα δὴ ὁ Ἀρισταγόρης ἄρχετο ἐκ δέκα ταλάντων ὑπισχνεόμενος, ἦν οἱ ἐπιτελέσει τῶν ἐδέετο. ἀνανεύοντος δὲ τοῦ Κλεομένεος προέβαινε τοῖσι χρήμασι ὑπερβάλλων ὁ Ἀρισταγόρης, ἐς οὗ πεντήκοντά τε τάλαντα ὑπεδέδεκτο καὶ τὸ παιδίον ἠυδάξατο πάτερ, διαφθερέει σε ὁ ξεῖνος, ἦν μὴ ἀποστάς ἴης. (51.3) ὁ τε δὴ Κλεομένης ἤσθεις τοῦ παιδίου τῇ παραινέσει ἦιε ἐς ἕτερον οἶκημα, καὶ ὁ Ἀρισταγόρης ἀπαλλάσσετο τὸ παράπαν ἐκ τῆς Σπάρτης, οὐδέ οἱ ἐξεγένετο ἐπὶ πλέον ἔτι σημήναι περὶ τῆς ἀνόδου τῆς παρὰ βασιλέα.

Ἡ Μεταπολίτευση τῶν Ἀθηνῶν: ἀπὸ τοὺς Πεισιστράτιδες στους Ἀλκμεωνίδες (μέρος α΄) (Ε 55)

Ἀπελαυνόμενος δὲ ὁ Ἀρισταγόρης ἐκ τῆς Σπάρτης ἦιε ἐς τὰς
Ἀθήνας γενομένης τυράννων ὧδε ἐλευθέρας. ἐπεὶ Ἴππαρχον
τὸν Πεισιστράτου, Ἰππίεω δὲ τοῦ τυράννου ἀδελφεόν, ἰδόντα
ὄψιν ἐνυπνίου τῷ ἑωυτοῦ πάθει ἐναργεστάτην κτείνουσι
Ἀριστογείτων καὶ Ἀρμόδιος, γένος ἔοντες τὰ ἀνέκαθεν
Γεφυραῖοι, μετὰ ταῦτα ἐτυραννεύοντο Ἀθηναῖοι ἐπ' ἕτεα
τέσσερα οὐδὲν ἤσσον ἀλλὰ καὶ μᾶλλον ἢ πρὸ τοῦ.

Η Μεταπολίτευση των Αθηνών: από τους Πεισιστρατίδες στους Αλκμεωνίδες (μέρος α') (Ε 56)

(56.1) ἡ μὲν νυν ὄψις τοῦ Ἰππάρχου ἐνυπνίου ἦν ἥδε· ἐν τῇ προτέρῃ νυκτὶ τῶν Παναθηναίων ἐδόκεε ὁ Ἰππαρχος ἄνδρα οἱ ἐπιστάντα μέγαν καὶ εὐεϊδέα αἰνίσσεσθαι τάδε τὰ ἔπεα. τληῆθι λέων ἄτλητα παθῶν τετληότι θυμῶ· οὐδείς ἀνθρώπων ἀδικῶν τίσιν οὐκ ἀποτίσει.

(56.2) ταῦτα δέ, ὡς ἡμέρη ἐγένετο τάχιστα, φανερός ἦν ὑπερτιθέμενος ὄνειροπόλοισι· μετὰ δὲ ἀπειπάμενος τὴν ὄψιν ἔπεμπε τὴν πομπήν, ἐν τῇ δὴ τελευτᾷ.

Η Μεταπολίτευση των Αθηνών: από τους Πεισιστρατίδες στους Αλκμεωνίδες (μέρος α') (E 57.1)

(57.1) οἱ δὲ Γεφυραῖοι, τῶν ἦσαν οἱ φονέες οἱ Ἰππάρχου, ὡς μὲν αὐτοὶ λέγουσι, ἐγεγόνεσαν ἐξ Ἐρετρίας τὴν ἀρχήν, ὡς δὲ ἐγὼ ἀναπυθνθάνομενος εὕρισκω, ἦσαν Φοίνικες τῶν σὺν Κάδμῳ ἀπικομένων Φοινίκων ἐς γῆν τὴν νῦν Βοιωτὴν καλεομένην, οἴκεον δὲ τῆς χώρας ταύτης ἀπολαχόντες τὴν Ταναγρικὴν μοῖραν.

Ἡ Μεταπολίτευση τῶν Ἀθηνῶν: ἀπὸ τοὺς Πεισιστράτιδες στους Ἀλκμεωνίδες (μέρος α') (E 57.2)

(57.2) ἐνθεῦτεν δὲ Καδμείων πρότερον ἐξαναστάντων ὑπ'
Ἀργείων, οἱ Γεφυραῖοι οὗτοι δεύτερα ὑπὸ Βοιωτῶν
ἐξαναστάντες ἐτράποντο ἐπ' Ἀθηνέων. Ἀθηναῖοι δὲ σφέας
ἐπὶ ῥητοῖσι ἐδέξαντο σφέων αὐτῶν εἶναι πολιήτας, πολλῶν
τεῶν καὶ οὐκ ἀξιαπηγήτων ἐπιτάξαντες ἔργεσθαι.

Ἡ Μεταπολίτευση τῶν Ἀθηνῶν: ἀπὸ τοὺς Πεισιστρατίδες στοὺς Ἀλκμεωνίδες (μέρος α') (E 58.1)

(58.1) οἱ δὲ Φοίνικες οὗτοι οἱ σὺν Κάδμῳ ἀπικόμενοι, τῶν ἦσαν
οἱ Γεφυραῖοι, ἄλλα τε πολλὰ οἰκήσαντες ταύτην τὴν χώραν
ἐσήγαγον διδασκάλια ἐς τοὺς Ἑλληνας καὶ δὴ καὶ γράμματα,
οὐκ ἔόντα πρὶν Ἑλλησι ὡς ἐμοὶ δοκέειν, πρῶτα μὲν τοῖσι καὶ
ἅπαντες χρέωνται Φοίνικες· μετὰ δὲ χρόνου προβαίνοντος
ἅμα τῇ φωνῇ μετέβαλλον καὶ τὸν ῥυθμὸν τῶν γραμμάτων.

Ἡ Μεταπολίτευση τῶν Ἀθηνῶν: ἀπὸ τοὺς Πεισιστρατίδες στους Ἀλκμεωνίδες (μέρος α') (E 58.2)

(58.2) περιοίκεον δὲ σφέας τὰ πολλὰ τῶν χώρων τοῦτον τὸν
χρόνον Ἑλλήνων Ἴωνες, οἱ παραλαβόντες διδαχῆ παρὰ τῶν
Φοινίκων τὰ γράμματα, μεταρρύθμισαντες σφέων ὀλίγα
ἐχρέωντο, χρεώμενοι δὲ ἐφάτισαν, ὥσπερ καὶ τὸ δίκαιον
ἔφερε, ἐσαγαγόντων Φοινίκων ἐς τὴν Ἑλλάδα, Φοινικῆια
κεκλήσθαι.

Ἡ Μεταπολίτευση τῶν Ἀθηνῶν: ἀπὸ τοὺς Πεισιστρατίδες στους Ἀλκμεωνίδες (μέρος α') (Ε 58.3)

(58.3) καὶ τὰς βύβλους διφθέρας καλέουσι ἀπὸ τοῦ παλαιοῦ οἱ
Ἰωνες, ὅτι κοτὲ ἐν σπάνι βύβλων ἐχρέωντο διφθέρησι αἰγέησι
τε καὶ οἰέησι· ἔτι δὲ καὶ τὸ κατ' ἐμὲ πολλοὶ τῶν βαρβάρων ἐς
τοιαύτας διφθέρας γράφουσι.

Πηγή του αρχαίου κειμένου

Πηγή για το αρχαίο κείμενο: [Ιστορίαι \(Ηροδότου\) - Βικιθήκη](#)

[https://el.wikisource.org/wiki/%CE%99%CF%83%CF%84%CE%BF%CF%81%CE%AF%CE%B1%CE%B9_\(%CE%97%CF%81%CE%BF%CE%B4%CF%8C%CF%84%CE%BF%CF%85\)/%CE%A4%CE%B5%CF%81%CF%88%CE%B9%CF%87%CF%8C%CF%81%CE%B7](https://el.wikisource.org/wiki/%CE%99%CF%83%CF%84%CE%BF%CF%81%CE%AF%CE%B1%CE%B9_(%CE%97%CF%81%CE%BF%CE%B4%CF%8C%CF%84%CE%BF%CF%85)/%CE%A4%CE%B5%CF%81%CF%88%CE%B9%CF%87%CF%8C%CF%81%CE%B7)

Τέλος Ενότητας

Σημείωμα Αναφοράς

Copyright Πανεπιστήμιο Πατρών, Νικόλαος Γ. Χαραλαμπίδης,
Τίτλος μαθήματος: «Αρχαία Ελληνική Ιστοριογραφία: Ηρόδοτος.
Διάλεξη 4 Ο Αρισταγόρας στη Σπάρτη (Ε 49-51)· Η Μεταπολίτευση
των Αθηνών: από τους Πεισιπρατίδες στους Αλκμεωνίδες (μέρος α')
(Ε 55-58)».

Έκδοση: 1.0. Πάτρα 2015. Διαθέσιμο από τη δικτυακή διεύθυνση:

<https://eclass.upatras.gr/courses/LIT1802/>

Σημείωμα Αδειοδότησης

Το παρόν υλικό διατίθεται με τους όρους της άδειας χρήσης Creative Commons Αναφορά, Μη Εμπορική Χρήση Παρόμοια Διανομή 4.0 [1] ή μεταγενέστερη, Διεθνής Έκδοση. Εξαιρούνται τα αυτοτελή έργα τρίτων π.χ. φωτογραφίες, διαγράμματα κ.λ.π., τα οποία εμπεριέχονται σε αυτό και τα οποία αναφέρονται μαζί με τους όρους χρήσης τους στο «Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων».

[1] <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/>

Ως **Μη Εμπορική** ορίζεται η χρήση:

- που δεν περιλαμβάνει άμεσο ή έμμεσο οικονομικό όφελος από την χρήση του έργου, για το διανομέα του έργου και αδειοδόχο
- που δεν περιλαμβάνει οικονομική συναλλαγή ως προϋπόθεση για τη χρήση ή πρόσβαση στο έργο
- που δεν προσπορίζει στο διανομέα του έργου και αδειοδόχο έμμεσο οικονομικό όφελος (π.χ. διαφημίσεις) από την προβολή του έργου σε διαδικτυακό τόπο

Ο δικαιούχος μπορεί να παρέχει στον αδειοδόχο ξεχωριστή άδεια να χρησιμοποιεί το έργο για εμπορική χρήση, εφόσον αυτό του ζητηθεί.

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στο πλαίσιο του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «**Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Πανεπιστήμιο Πατρών**» έχει χρηματοδοτήσει μόνο την αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «**Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση**» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

